

Samen met mensen uit de gemeenschap van het Straatpastoraat Leiden, verdiepen we ons in het klassieke verhaal van de Barmhartige Samaritaan. Met welke figuur uit dit verhaal identificeer jij je? En welke figuur zou je willen zijn? Wat zegt ons dit verhaal voor het leven van mensen op straat? En hoe beïnvloedt dat jouw leven?

Openingstekst:

Hilmano van Velzen, 'de dakloze dichter'.
'Mijn stad'.

Lezing: Lucas 10, 25-37

Er kwam een wetgeleerde die Hem op de proef wilde stellen. Hij vroeg: 'Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?' Jezus antwoordde: 'Wat staat er in de wet geschreven? Wat leest u daar?' De wetgeleerde antwoordde: 'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.' 'U hebt juist geantwoord,' zei Jezus tegen hem. 'Doe dat en u zult leven.' Maar de wetgeleerde wilde zijn gelijk halen en vroeg aan Jezus: 'Wie is mijn naaste?' Toen vertelde Jezus hem het volgende: 'Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten. Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen. Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen. Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag. Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde. De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar en zei: "Zorg voor hem, en als u meer kosten moet maken, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden." Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?' De wetgeleerde zei: 'De man die hem barmhartigheid heeft betoond.' Toen zei Jezus tegen hem: 'Doet u dan voortaan net zo.'

Overweging

"Wie is mijn naaste?" Dat is vraag die de wetgeleerde Jezus stelt in het verhaal van Lucas. Dat is een grote vraag, want we hebben gelezen dat je naaste liefhebben als jezelf het grootste gebod is. Jezus antwoordt met een parabel, de bekende gelijkenis van de Barmhartige Samaritaan.

Die vraag: "Wie is mijn naaste?" Wie vraagt dit zichzelf wel eens af? [...] En wie is dat? Uw naaste? Als we kijken naar de jongemannen hier op de foto naast mij. Wat zien we dan? [...] Ziet u hen direct als naaste? [...] Behandelt u die ander ook daadwerkelijk als uw naaste? [...] Dat vind ik toch altijd weer het bijzondere aan het menszijn. We kunnen de ander wel als naaste zien, maar handelen er lang niet altijd naar. De praktijk is soms weerbarstig.

Vandaag neem ik u mee door het verhaal van de Barmhartige Samaritaan door de ogen van die man die onderweg van Jeruzalem naar Jericho was overvallen. Die man die was overvallen door rovers. Die man die daar naakt, mishandeld en halfdood was achtergelaten. Dat kun je ook figuurlijk opvatten, en dan lezen we dat verhaal door de ogen van de mensen die de rafelranden van onze maatschappij kennen. Door de ogen van mensen die dak- of thuisloos zijn.

-

De afgelopen week heb ik dit verhaal met een aantal mensen op straat gelezen en hen gevraagd wat het voor hen betekende. Men was niet zo zeer verbaasd over het feit dat de priester en de Leviet de man niet hielpen. Niet omdat zij wisten dat de priester en de Leviet dat niet mochten van hun geloof, maar omdat dit in grote lijnen overeenkomt met hun ervaringen op straat. "Mensen lopen ook wel eens met een boog om mij heen." Of "Ik mag geen enkele supermarkt in Leiden meer in." Ook deed het me denken aan wat een man die ik vaak tegenkom bij het station me vertelde: dat ik die dag dat ik hem sprak de eerste persoon was die hem had aangekeken. Het was inmiddels al 13.00 uur. Niet meetellen, niet opgemerkt worden, vermeden worden. De houding van de priester en de Leviet komt mensen die op straat leven maar al te bekend voor.

Dan de Samaritaan. Die maakte ook een hoop los. Men was verbaasd dat de Samaritaan zó veel deed voor de gewonde man. Niet alleen goot hij olie en wijn over de wonden en verbond hij ze, maar hij nam de man ook mee naar een logement op zijn rijdier. De Samaritaan leek zijn eigen plannen even in de ijskast te hebben gezet en zorgde voor de gewonde man. De volgende dag betaalde hij de eigenaar van het logement om te zorgen voor de man. Deze vorm van barmhartigheid was haast onvoorstelbaar voor de mensen die ik sprak. Er werd zelfs een keer het woord "overdreven" in de mond genomen. Een enkeling herkende zichzelf in de Samaritaan. "Ik help de ander waar ik kan, ik lijk dus wel op de Barmhartige Samaritaan."

Duidelijk werd dat de priester en de Leviet niet genoeg deden, want zij deden simpelweg niets. Maar die Samaritaan deed wel érg veel. Een beetje verdacht misschien... "Ik zou dat niet vertrouwen hoor. Daar moet iets achter zitten.", zei iemand.

Dat zette mij aan het denken. Hoe ziet zo'n Barmhartige Samaritaan er vandaag de dag uit? Wanneer doe je te weinig, wanneer doe je te veel, en wanneer doe je genoeg? Samen gingen we op zoek naar de gulden middenweg. Waar liggen de mogelijkheden voor u en mij om een naaste te zijn voor een ander? De opties zijn talloos. Van individu tot organisatie. De naaste vandaag de dag kent verschillende verschijningsvormen. Enkele voorbeelden waar ik als Straatpastor blij van word. Dat de Gemeente Leiden vorig jaar is gestopt met het geven van boetes aan daklozen voor buiten slapen en bedelen. In een artikel in het Leidsch Dagblad van 17 juli schetst een voormalig dakloze een beeld van de impact van boetes: "Ik had meer dan honderd boetes. Toen ik een woning kreeg heb ik deze betaald met de inrichtingskosten die ik kreeg. Vervolgens heb ik drie maanden zonder een vloer en matras op de grond geslapen. Mijn vraag aan de politiek: hebben die boetes mij geholpen?"

Nog een voorbeeld uit de lokale politiek. Op 16 maart dit jaar lag het grasveldje op het Kort Rapenburg vol met slaapzakken. ChristenUnie Leiden protesteerde op tegen manier tegen een miljoenenproject voor een nieuwe gracht, terwijl er in de Leidse regio bijna 700 mensen zijn zonder vaste woonplek. Waaronder 115 kinderen.

Dan de verschillende partijen die iedere week warme maaltijden verzorgen voor mensen. Ik noem een Buurtbuik, Soepgoed, het Leger des Heils, Lumen, God Centre en de Protestantse Gemeente Rijsburg.

En dan die talloze mensen die dak- en thuislozen als hun medemens zien. Als hun naaste. Zij die een straatkrantje kopen. Iets extra's kopen bij het doen van de boodschappen om weg te geven. Die een potje voetbal spelen met iemand in een park. Zij die even een praatje maken bij het station. Zij die tijd en aandacht hebben voor de ander. Dat er iemand naar je omkijkt, wanneer je het niet verwacht. Dat iemand door het uiterlijk heen kijkt en je behandelt als medemens. Want die ander, dat had jij net zo goed kunnen zijn. Dat besef, dat helpt je om je als een naaste te gedragen.

-

En dan kom ik toch nog even terug op dat verhaal in Lucas 10. Want eigenlijk zegt Jezus daar dat je niet meteen maar ieders naaste bént, (anders zouden we het wel erg druk krijgen, met onze naastenliefde) maar dat je dat wórdt, in de ontmoeting, als je bereid bent de ander wérkelijk te zien. Het is een verbinding die je met de ander aangaat, en daarvoor hoef je heus niet altijd iemands hotelkosten te betalen.

Wat wil ik u meegeven? Een naaste zijn kan al zitten in heel kleine dingen. Oogcontact, iemand groeten of een fijne dag wensen, misschien een praatje maken, of aanbieden om iets te eten of te drinken te halen voor iemand die vraagt om geld. En lieve mensen, nog een klein verzoek. Knijp of stamp je lege blikje niet fijn, want dan brengen ze niets meer op. Zo'n blikje is misschien afval voor de een, maar een bron van inkomsten voor een ander. Zet ze op of om de openbare prullenbak. Verzamel ze thuis en doe ze in een zakje. Dan hoeft de ander de prullenbak niet in de duiken. Met zo'n klein gebaar kun je al iemands naaste zijn. Moge het zo zijn.

Slottekst

Dakloos in het huis van God, een lied van Elbert Smelt

Ik heb je gezien, je leven op straat,
ik kwam je elke dag wel ergens tegen.
Ik hoefde niet te vragen hoe het gaat,
jouw verhaal was op je lijf geschreven

Je hebt overal gewoond,
maar zonder dat je ergens thuis kon komen.
Een eenzaam meisje, kwetsbaar, moe en stoned
en ik ben je keer op keer voorbijgelopen.

Je was een van ons, en we hebben geen hand uitgestoken
naar die mooie vrouw, die je diep in jezelf hebt verborgen.
We keken niet verder, en ik schaam me kapot
dat je dakloos kunt zijn in het huis van God

(....)

Hoe kunnen wij onze ogen sluiten
voor wie God aan ons heeft toevertrouwd?
Toe, kijk eens door het glas-in-lood naar buiten
en zie de mensen waar God zo veel van houdt

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl